

Kraków, 2017.11.05

dr hab. Władysław Marek Kolasa, prof. UP

Instytut Nauk o Informacji

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Ul. Podchorążych 2

30-084 Kraków

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Ewy Rozkosz pt. *Ewaluacja osiągnięć naukowych w postępowaniach habilitacyjnych. Kryteria oceny a praktyki ewaluacyjne w naukach humanistycznych i społecznych* napisanej pod kierunkiem dra hab. Emanuela Kulczyckiego, prof. UAM oraz promotora pomocniczego dr Natalii Pamuły Cieślak

Przedmiot i cele badań

Głównym przedmiotem rozprawy są praktyki recenzenckie stosowane w ewaluacji postępowań habilitacyjnych. Tak określony przedmiot ma wprawdzie charakter interdyscyplinarny, lecz ze względów metodologicznych wpisuje się w tradycję badań naukoznawczych, które w Polsce zwyczajowo uprawiane są w ramach bibliologii i informatologii. Ze względu na rozmiar materiału Doktorantka nie badała szczegółowo postępowań z wszystkich dziedzin, lecz skupiła swą uwagę na naukach humanistycznych i społecznych, spośród których dokładniej przebadła pięć dyscyplin: ekonomię, językoznawstwo, prawo, psychologię oraz teologię. Materiał empiryczny do badań obejmował wyłącznie postępowania habilitacyjne procedowane zgodnie z tzw. „nową procedurą”, wszczęte w latach 2011-2015 i zakończone do 3 maja 2016.

Zasadniczym celem badań było „pokazanie dyscyplinarnej różnorodności i podobieństw w praktykach recenzenckich” w pięciu wskazanych wyżej dyscyplinach i w efekcie doprowadzenie do odpowiedzi na główne pytanie badawcze: „jakie są wzory praktyk recenzenckich w różnych dyscyplinach” (s.12). Aby właściwie usytuować i zoperacjonalizować przedmiot badań Doktorantka postawiła cztery pytania szczegółowe: 1. jaka jest charakterystyka ilościowa postępowań habilitacyjnych?; 2. jak recenzenci argumentują ocenę osiągnięć i konkluzję?; 3. jak recenzenci używają kryteriów oceny wskazanych w aktach prawnych? oraz 4. jak recenzenci używają metod bibliometrycznych? Do celów badawczych Doktorantka zastosowała taktykę dwufazową: najpierw przeanalizowała ilościowo cały zbiór postępowań habilitacyjnych ze wszystkich obszarów (n = 3695), a

następnie poddała analizie jakościowej dokumentację z wybranych pięciu dyscyplin (próba nielosowa, $n = 300$).

Struktura pracy

Rozprawa mgr Ewy Rozkosz liczy 366 stron, zawiera 120 zestawień danych (32 tabele, 88 histogramów) i dzieli się na 7 rozdziałów. Dwa pierwsze rozdziały (I, II) mają charakter kontekstowy i posłużyły do sformułowania założeń tudzież operacjonalizacji hipotez; trzy kolejne (III, IV i V) zawierają materiał z badań empirycznych, zaś w VI zestawiono wnioski. Pracę zamyka krótki rozdział VII, gdzie zwróto na konkluzje praktyczne (rekomendacje) oraz niezbędny aparat naukowy. Struktura pracy z badawczego punktu widzenia jest logiczna (odzwierciedla bowiem tok pracy badawczej), niemniej wydaje się nieoptymalna z punktu widzenia czytelnika, gdyż podczas lektury bardzo często zachodzi konieczność sięgania wstecz lub do załączników. Tak charakter mają trzy podrozdziały: VI.3, gdzie znalazła się interpretacja danych z rozdziału IV; VI.4 – interpretacja danych z rozdziału V; a nade wszystko rozdział V – materiał do którego zawiera zał. 6. Autorka wprawdzie informuje o tych zależnościach, jednak przyjęta organizacja treści bardzo utrudnia lekturę rozprawy. Zdecydowanie lepszym wyjściem byłoby zredukować w rozdziałach IV i V liczbę danych (do czytelnych zestawień) i zespolic ich prezentację z interpretacją, zaś surowe dane przenieść do aneksów; w posumowaniu natomiast (VI) zamieścić wyłącznie generalizacje wyższego rzędu. Uwaga ta nie umniejsza naukowej wartości recenzowanej rozprawy, lecz jest wskazówką, jak przemodelować pracę przed jej ewentualnym wydaniem drukiem.

Ocena merytoryczna

Rozprawę otwierają dwa rozdziały o charakterze wprowadzającym, które opracowano przy pomocy metod deskryptywnych. Rozdział I, zatytułowany *Podstawy ewaluacji habilitantów w systemie awansów naukowych w Polsce*, ma charakter kontekstowy i (nie licząc zagajenia i podsumowania) dzieli się na pięć części. Na początku mgr Rozkosz usystematyzowała wiedzę na temat habilitacji w Polsce w okresie 1947-2017 (podrozdział I.2), przywołując odpowiednie akty prawne i dane statystyczne. Równoległe z opisem dokonała charakterystyki wybranych zjawisk, m.in. udziału kobiet w nauce i przywołała badania na ten temat. Następnie (I.3) przedstawiła zmiany w zakresie habilitacji wdrożone w 2011 roku, tzw. „nową habilitację”, bliżej charakteryzując jej źródła oraz badania i dyskusję na temat jej wprowadzenia. Rozdział zamyka część zawierająca analizę kryteriów prawnych (I.4) oraz wytycznych regulujących ewaluację poprzez wskaźniki bibliometryczne (I.5).

Ostatnia część jest najbardziej rozbudowana i zawiera analizę wytycznych w tytułowym zakresie. Autorka słusznie wyróżniła różne źródła wiedzy na ten temat, które zgrupowała w trzy porządki: 1. ministerialny (ustawa i rozporządzenia), 2. porządek Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów (komunikaty i komentarze CK) oraz 3. porządek rad naukowych lub rad wydziałów. Poczynione rozróżnienie i analiza zapisów okazała się bardzo istotna dla dalszego modelowania badań, gdyż wskazano hierarchię poszczególnych kryteriów i ich wzajemne relacje.

Zbliżony charakter ma rozdział II, zatytułowany *Praktyki recenzenckie i metody ewaluacji osiągnięć naukowych*, który (pominąwszy preliminaria) dzieli się na 6 części, w których mgr Rozkosz zestawiała wiedzę teoretyczną na temat głównego przedmiotu badań. Na wstępie omówiła stan badań w tytułowym zakresie (II.2); następnie główne rodzaje ocen: koleżeńską (II.3.1), ekspercką (II.3.2), naukometryczną (II.3.3) i bibliometryczną (II.3.4); poglądy uczonych nt. produktywności oraz wpływu badaczy (II.4), wskaźniki bibliometryczne (II.5) oraz sposoby ich wykorzystywania (II.6). Rozdział zamyka krótka analiza publikacji z *Web of Science* (II.7), dzięki którym Doktorantka dowodzi, że badania nad ewaluacją nauki [*research evaluation*] są prowadzone najczęściej w ramach szeroko pojętej bibliologii i informatologii [*Information Science & Library Science*].

Recenzowany rozdział jest napisany kompetentnie i przekonująco oraz solidnie udokumentowany. Autorka doskonale się orientuje w literaturze, umiejętnie ją wykorzystuje i potrafi wyciągać trafne wnioski. W dwóch fragmentach warto jednak dokonać uzupełnień. Pierwszy znajduje się w końcowej części podrozdziału nt. oceny koleżeńskej (s. 72), gdzie Autorka wskazując na niedobór pogłębionych badań empirycznych w tym zakresie odwołała się niezbyt trafnie do dwóch prac (Wennerås, Wold, 1997; Chubin, Hackett, 1990). Istotnie badania tego typu są rzadkie, wszelako kilka z nich można zidentyfikować nawet w polskiej literaturze. Badania takie prowadził niżej podpisany (Kolasa, 2013, s. 61-62). Analiza 414 recenzji napisanych przez 274 badaczy dowiodła, że udział kompetentnych recenzentów (tj. legitymujących się dorobkiem z zakresu pracy recenzowanej oraz wysoko cytowanych) w badanym zbiorze był bardzo niski. Recenzenci o dużym dorobku stanowili bowiem tylko 17,1% korpusu (jeśli za miernik przyjąć liczbę publikacji) oraz 12,0%, jeśli wykładnikiem jest wysoka cytowalność. W rozdziale II.4 (*Produktywność a wpływ badaczy*) Autorka winna była uwzględnić klasyczne badania Stephena i Jonathana Cole'ów na temat korelacji pomiędzy płodnością a wpływem. Autorzy Ci – przypomnę – badając dorobek 120 fizyków ustalili, że uczeni najczęściej cytowani i jednocześnie najpłodniejsi (33% grupy) byli równocześnie często nagradzani (90%), piastowali wysokie stanowiska (58%) i cieszyli się powszechnym

uznaniem w środowisku naukowym (69%) [Cole, S., Cole, J. (1967). Scientific output and recognition: A study in the operation of the reward system in science, *American Sociological Review*, 32, 3, p. 377-390].

Kolejne trzy rozdziały (III, IV i V) mają charakter badawczy. W rozdziale III (*Metody badania własnego*) mgr Rozkosz zaprezentowała strategię badawczą oraz zastosowane metody i narzędzia. Podstawowym źródłem generalizacji na temat ilościowej charakterystyki postępowań habilitacyjnych był tzw. zbiór A (n = 3695), czyli samodzielnie wykonana baza danych utworzona w oparciu o dokumentację z postępowań habilitacyjnych wszczętych w latach 2011-2015. Źródłem wiedzy na temat praktyk ewaluacyjnych był natomiast korpus 300 nielosowo dobranych dokumentów, czyli tzw. zbiór B (oraz jego podzbiory). Szczegółową charakterystykę materiału badawczego oraz schemat jego użycia plastycznie objaśniają dwa schematy (rys. 8 i 9). Oba zbiory Doktorantka analizowała w odmienny sposób: do wyciągania wniosków ze zbioru A zastosowała analizę statystyczną wspomaganą komputerowo (program *IMB SPSS Statistics*), której wyniki posłużyły do potwierdzania lub obalania 10 hipotez (s. 144-145); zbiór B stał się natomiast przedmiotem analizy jakościowej (analizy tekstów recenzji), zgodnie z samodzielnie skonstruowanym kluczem kategoryzacyjnym określonym w pracy jako „ramy teoretyczne” (s. 153-161).

Lektura rozdziału poświadcza, że mgr Rozkosz doskonale orientuje się w metodologii naukowej i potrafi ją twórczo wykorzystać do rozwiązywania problemów naukowych. Potrafi również konstruować własne narzędzia badawcze, czego doskonałym przykładem są kategorie do analizy jakościowej – twórczo zinterpretowane w tab. 11, 12 i 13. Dane zawarte z rozdziale III są prawidłowe, choć Autorka nie ustrzegła się przed popełnieniem drobnych pomyłek. Przykładowo, w tab. 8, gdzie zestawiała dane nt. postępowań w podziale ze względu na rodzaj osiągnięcia naukowego (s. 138) figuruje 1171 postępowań, w których habilitanci wykazali rzekomo 2192 osiągnięć (1345 monografii i 847 cykli). Bliższa analiza udowodniła, że Autorka znacząco pomyliła się w trzech dyscyplinach: bibliologii i informatologii (125 + 124 = 249, zamiast 13); etnologia (283 + 301 = 484, zamiast 8), teologia (100 + 152 = 252, zamiast 43).

W rozdziale IV (*Wyniki analizy ilościowej*) Doktorantka zaprezentowała wyniki analizy zbioru A, czyli ilościową charakterystykę postępowań habilitacyjnych w latach 2011-2015. W pierwszej części rozdziału (IV.2) znalazły się wyniki analizy korpusu polskich habilitacji w 9 przekrojach: 1. obszar, dziedzina, dyscyplina; 2. płeć habilitanta; 3. rok wszczęcia postępowania habilitacyjnego; 4. liczba lat pomiędzy uzyskaniem stopnia doktora a rezultatem postępowania habilitacyjnego; 5. rodzaj głównego osiągnięcia naukowego; 6.

rezultat postępowania; 7. rodzaj jednostki; 8. liczba pozytywnych recenzji i 9. zgodność wyników recenzji. Poszczególne części mają podobną konstrukcję; zawierają surowe dane zobrazowane tabelarycznie lub na histogramach i ich charakterystyki opisowe. Pozbawione są natomiast interpretacji, która – jak czytamy dalej (s. 226) – znajduje się w zakończeniu (VI.3). Przyjęte rozwiązanie błędem wprowadzie nie jest, ale sprawia, że rozkład treści w rozprawie jest – mówiąc eufemistycznie – mało optymalny. Rozumiem, że taka konstrukcja rozdziału wynikała z toku prac badawczych. Przypuszczam, że Autorka wygenerowała przy pomocy *IMB SPSS Statistics* wszystkie statystyki i chciała je w komplecie umieścić w pracy, podczas gdy w takiej formie należało je umieścić w aneksie, zaś do rozdziału użyć tylko skumulowanych (wieloaspektowych) zestawień, które byłyby źródłem i ilustracją do interpretacji.

Podobną, materiałową formę, ma podrozdział IV.3, gdzie Doktorantka z pomocą testów *Pearsona* oraz *U Manna-Whitneya* sprawdziła prawdziwość założonych wcześniej hipotez. Wykonane testy potwierdziły (z różną siłą) prawie wszystkie hipotezy. Mgr Rozkosz udało się udowodnić, że czynnikiem różnicującym postępowania habilitacyjne jest: 1. płeć, która w określonych dyscyplinach manifestuje się liczbowo, ma wpływ na rezultat postępowania oraz wpływa na czas pomiędzy doktoratem a habilitacją; 2. rodzaj nauk („twarde”, „miękkie”), który jest skorelowany m.in. z czasem pomiędzy doktoratem a habilitacją; 3. typ osiągnięcia (monografia, cykl), który wiąże się specyficznie z określonym rodzajem nauk, czasem pomiędzy doktoratem a habilitacją oraz dyscypliną oraz 4. liczba pozytywnych recenzji. Nie udało się potwierdzić jedynie hipotezy, że rezultat postępowania zależy od przekroczenia ustawowego czasu (8 lat) pomiędzy doktoratem a habilitacją.

Wyniki badań zaprezentowane w rozdziale III zostały prawidłowo opracowane i mają dużą wartość poznawczą. Jediną uwagę krytyczną (poza wskazanym wyżej niedostatkiem kompozycyjnym) jest instrumentalne potraktowanie ustawowej cezury 8 lat, wprowadzonej nowelizacją z dn. 1 X 2013 roku. Według najlepszej wiedzy recenzenta, nie istnieją żadne naukowe przesłanki, które dowodziłyby, że okres 8 lat ma związek z doskonałością naukową, a w szczególności, że jest optymalnym czasem na pokonanie dystansu pomiędzy doktoratem a habilitacją, przeto należy przyjąć, że jest to zapis o charakterze wyłącznie motywującym. Przypomnijmy, że badacze, którzy ukończyli doktoraty przez 2013 rokiem samodzielnie planowali karierę i byli motywowani innymi przepisami (np. według stanu prawnego z 2005 roku czas ten określał statut uczelni, gdzie nierzadko zapisywano 10-12 lat). A zatem ustawowa motywacja na awans w ciągu 8 lat dotyczyła tylko tych habilitantów, którzy obronili doktorat po 1 X 2013 roku – czyli niewielkiego odsetka postępowań z lat 2011-2015.

Rozdział V (*Wyniki analizy jakościowej*) zawiera materiały z analizy tekstów recenzji. Celem rozdziału była odpowiedź na trzy pytania: 1. jak recenzenci argumentują osiągnięcia naukowe i konkluzję, 2. jak używają kryteriów oceny wskazanych w aktach prawnych oraz 3. jak używają metod bibliometrycznych. Pytania te zostały przez Doktorantkę zoperacjonalizowane w kluczu kategoryzacyjnym, a następnie zidentyfikowane w recenzjach (n = 300) przy pomocy systemu *MaxQDA Plus*. Zgodnie z założeniami, badania jakościowe ograniczono do pięciu dyscyplin, dobierając z każdej nielosową próbę (n = 60); z obszaru nauk humanistycznych szukano prawidłowości w obrębie dwu dziedzin (językoznawstwa i teologii), zaś z obszaru nauk społecznych – trzech (ekonomii, prawa, psychologii). Wnioski z analiz zaprezentowano jako opis przeszło 80 wzorów praktyk zgrupowanych w trzech obszernych podrozdziałach. Konstrukcja poszczególnych części jest podobna i obejmuje: wskazanie wzorów, przykłady oraz sentencję.

Analiza zidentyfikowanych praktyk ma dużą wartość poznawczą i została wykonana prawidłowo. Rozdział nie został jednak skomponowany optymalnie, gdyż (podobnie jak w rozdz. IV) Autorka ograniczyła się do prezentacji binarnych danych oraz ich opisu, przenosząc interpretację do zakończenia (VI.3). A zatem także i tu mają zastosowanie uwagi sformułowane wyżej. Drugą kwestią jest nazbyt asekuracyjny stosunek Doktorantki do danych ilościowych. Autorka stwierdza bowiem na początku rozdziału: „w prezentacji wyników nie chciałam koncentrować się na aspekcie ilościowym, który – w przyjmowanym przeze mnie podejściu interpretatywnym – jest drugorzędny” (s. 228). Jakkolwiek nie kwestionuję tego podejścia w sensie metodologicznym, wszelako Autorka zgromadziła takie dane i mogła je czytelnie wkomponować z tok narracji. Wprawdzie dane ilościowe zgromadzone w tym badaniu jakościowym (próba B) nie spełniają równie wysokich standardów jak analizowany wcześniej zbiór A, niemniej nawet w aktualnej postaci nadają się użycia. Nie ulega przecież wątpliwości, że argumentacja jakościowa poparta danymi ilościowymi ma wyższą moc eksplanacyjną. Aktualnie dane ilościowe znalazły się w okrojonej postaci tylko na trzech histogramach zbiorczych, w których zestawiono praktyki na temat: używanych argumentów (rys. 64, s. 230-231), stosowania kryteriów określonych przez akty prawne (rys. 72, s. 258) oraz wykorzystywania metod bibliometrycznych (rys. 80, s. 280-281). Histogramy te są jednak słabo czytelne (mapa cieplna), co sprawia, że czytelnik musi sięgnąć do źródła (załącznik 6).

Dysertację zamykają dwa rozdziały z podsumowaniem wyników: rozdział VI, gdzie zawarto wnioski i dyskusję oraz VII, zawierający wykaz rekomendacji z uzasadnieniem. Autorka na ogół poprawnie zinterpretowała osiągnięte rezultaty i powiązała je z

dotychczasową wiedzą. Dyskusję wieńczy interesujące podsumowanie na temat praktyk recenzenckich. Mgr Rozkosz słusznie stwierdza, że recenzenci uczestniczący w postępowaniach prowadzą swoistą grę z kryteriami, która może manifestować się na trzy sposoby, niektórzy (1) „grają” zgodnie z regułami zapisanymi w aktach prawnych, inni (2) „ogrywają” system dodając do reguł własne kryteria, jeszcze inni (3) „ogrywają” system odrzucając kryteria, o których mowa w regułach (s. 327). Wymienione postawy recenzentów nie są jednak wspólne dla wszystkich dziedzin, lecz zależą od uznanych w poszczególnych dyscyplinach praktyk naukowych.

Ocena formalna

Mgr Ewa Rozkosz wykorzystała do pisania rozprawy wytyczne edytorskie APA, szczerzej znane polskiemu czytelnikowi z ich interpretacji autorstwa Justyny Harasimczuk i Jana Ciecucha (2012) [Podstawowe standardy edytorskie naukowych tekstów psychologicznych w języku polskim na podstawie reguł APA. Warszawa: Wydawnictwo Liberi Libri]. Standard ów został prawidłowo zaaplikowany w zakresie: struktury tekstu, interpunkcji, formy i zawartości cytowań, bibliografii oraz tabel i rysunków. Poszczególne rozdziały mają czytelną strukturę: zawsze rozpoczynają się od wprowadzania, zawierającego cele oraz omówienie zawartości, zamykają zaś podsumowaniem.

Dysertacja jest napisana w sposób komunikatywny. Autorka wyraża myśli w sposób logiczny, zrozumiały i zwięzły, niemniej w trakcie lektury zidentyfikowano kilka problemów, które w przypadku przygotowania pracy do druku należy poprawić:

- Autorka rozprawy stosowała się w zakresie interpunkcji ściśle do zaleceń APA, przywołując niektóre określenia w pisowni z wielkiej litery, w szczególności: tabele, rysunki i określenia rozdziałów, niektóre tytuły, pytania badawcze i hipotezy (np. Tab. 2, Rys. 3, Rozdz. 4). Warto zauważyć, że zasada ta ma zastosowanie wyłącznie dla tekstów w języku angielskim. W języku polskim nie ma bowiem żadnych powodów gramatycznych wyróżniania ich wielką literą (Harasimczuk, Ciecuch 2012, s. 38);
- Wiele zdań (a nawet akapitów) zawierających odwołania do danych empirycznych rozpoczynają nieudolne zwroty okolicznikowe, np.: „Rysunek 5 pokazuje... [wniosek]”, „Jak pokazuje Rysunek 5... [wniosek]”, „Jak widać na Rysunku 65... wniosek”. Zdania te należy przeredagować do formy: „[wniosek] (rys. 5)” albo „[wniosek - rozwinięcie] (por. rys. 65)”;
- Tytuły histogramów (określanych jako rysunki) i tabel są zdecydowanie za długie i wskutek tego nieczytelne. Np. zamiast „Tabela 17. Średnia, mediana i odchylenie

standardowe wartości zmiennej Liczba lat między uzyskaniem stopnia doktora a rezultatem postępowania habilitacyjnego, osobno dla każdego obszaru wiedzy w zbiorze wszystkich postępowań z kompletnymi danymi, zredukowanym o wartości odstające (N = 3477)” wystarczy tytuł: „Tabela 17. Czas między uzyskaniem stopnia doktora a rezultatem postępowania habilitacyjnego”. Informacje nt. próby przenieść można do sekcji „źródło”, pozostałe zignorować, gdyż zainteresowany czytelnik zobaczy je na osi, seriach, legendzie;

- Z obowiązku recenzenta wyliczę też niektóre inne błędy, które umknęły uwadze korektora, w tym: wyrazy niepoprawnie użyte, np. *liczebność* zamiast *liczba* (s. 122 i in); *rozkład odsetka* zamiast *odsetek* (s. 138 i in.); zwroty publicystyczne, np. określenia: *komunistyczny*, *komunizm* („...zaufanie zostało utracone, gdy uczeni niepopierający komunistycznego reżimu, byli, w okresie komunizmu, negatywnie oceniani za polityczne poglądy...” [s. 74, 29]; zdania ubogie w synonimy, np. wyraz *poziom* wystąpił w dwu sąsiadujących zdaniach pięć razy (... na niższym poziomie (artykuł) mogą być agregowane na wyższym poziomie (uczony), dlatego też najpierw omówię poziom artykułu, a następnie poziom uczonego. / Pierwszym poziomem jest artykuł. Ocena na tym poziomie odnosi się...) [s. 80] oraz błędy logiczne: „... odpowiedzi na cztery szczegółowe pytania badawcze: (2) Jak recenzenci...” zamiast „... odpowiedzi na trzy szczegółowe pytania badawcze: (1) jak recenzenci...”.

Poza wyliczonymi wyżej uwagami pragnę zwrócić uwagę na generalny problem dysertacji, w których zastosowano reguły APA. Zgodnie z APA istnieją dwa rodzaje cytowań. Pierwszym jest odwoływanie się do tekstu bez dosłownego przytaczania (*referring*), drugim – dosłowne przytaczanie fragmentu tekstu (*direct quotations*). Dalej APA stanowi, że jedynie w drugim rodzaju cytowania należy podać lokalizację źródła (strony, paragrafy). W przypadku krótkich artykułów wydaje się, że zalecenie spełnia swoją rolę, jednak w obszernych dysertacjach, gdzie cytowane są równie obszerne monografie – zdecydowanie nie. Recenzent nie jest bowiem w stanie w pełni zweryfikować czy doktorant właściwie wykorzystał przywołane źródła (*referring*), gdyż nie wiadomo, którą dokładnie jego część przywołano. Taki przypadek zachodzi w recenzowanej dysertacji. Autorka wykorzystwała w pracy 338 pozycji, na które powoływała się zapewne ponad tysiąc razy. W liczbie tej jedynie kilkanaście razy cytowania mają formę *direct quotations* i zawierają lokalizację. Podczas lektury recenzowanej rozprawy doktorskiej zwracałem baczną uwagę na cytowane prace i nie stwierdziłem błędu, lecz pełna weryfikacja cytowań okazała się niemożliwa.

Konkluzje

Temat badawczy podjęty przez mgr Ewę Rozkosz z całą pewnością nie był łatwy. Na drodze do jego rozwiązania należało uporać się z teorią oraz ogromną liczbą danych, które należało przetworzyć, zinterpretować, wymodelować, skonfrontować z hipotezami i zinterpretować. Dodatkową trudność stanowi niemal zupełny brak wzorców. Podobnych badań w Polsce nigdy podejmowano, a doświadczenia zagraniczne można ograniczyć ledwie do kilku pozycji bibliograficznych (Włochy). W efekcie Doktorantka musiała samodzielnie zaprojektować zarówno teoretyczne, jak i metodologiczne ramy badań; następnie zgromadzić i przetworzyć dane, do czego wykorzystwała zaawansowane oprogramowanie statystyczne i pakiet typu *data mining*; wreszcie poprawnie zinterpretować wyniki. Wszystkie wyliczone etapy Doktorantka rozwiązała w sposób prawidłowy, co świadczy o jej dojrzałości naukowej.

Dysertację mgr Rozkosz oceniam bardzo wysoko i jednocześnie rekomenduję do druku po dokonaniu niezbędnych poprawek kompozycyjnych wykazanych w recenzji (rozdziały IV, V i VI). Wysokiej oceny nie umniejszają wykazane wcześniej drobne uchybienia natury językowej, które stosunkowo łatwo poprawić na etapie korekty.

Stwierdzam, że przedstawiona do oceny rozprawa doktorska mgr Ewy Rozkosz spełnia warunki określone w art. 13 *Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki*. Jest rozprawą opartą na samodzielnie przeprowadzonych badaniach empirycznych, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną kandydatki w dyscyplinie naukowej bibliologii i informatologii tudzież umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Wnioskuje przeto o dopuszczenie Doktorantki do kolejnych etapów przewodu doktorskiego.

